

L4b Latina a románské jazyky – charakteristika (Ostrá, Spitzová 101-129)

B. Latina a románské jazyky – charakteristika (Ostrá, Spitzová 101-129)

1. Vznik románských jazyků (lingue romanze) – od 9. stol. po úplné asimilaci **vlivů superstrátu** (Ostrá, Spitzová s. 113-114)
2. Jednotlivé románské jazyky se **odlišují**:
  - Na rovině **fonologické** různě rozsáhlými změnami samohláskového a souhláskového systému (s. 101-107 **POVINNĚ TAM, KDE SE ZMĚNY TÝKAJÍ ITALŠTINY**)
  - Na rovině **morfologické** u **jmenné** flexe: tvoření plurálu v it. + rum. oproti jazykům záporománským –s (s. 108, 109)
  - Na rovině **morfologické** u **slovesné** flexe: vznik **složených časů** a vytvoření protikladu perfektum x imperfektum (existovalo i v latině, ale jen s perfektem jednoduchým). **POVINNĚ TAM, KDE SE ZMĚNY TÝKAJÍ ITALŠTINY**
  - Srov. dále užívání **pomocných** sloves při tvoření složených časů: it. a fr. *avere/avoir* a *essere/être* a špan. *haber* (x *tener* = mít), port. *ter* jako pomocné (pomocné *tenere* namísto *avere* se užívá na jihu Itálie: *teniamo paura, non tengo voglia*).
  - **Vývoj členu** z lat ukaz. zájm. (Ostrá, Spitzová – s. 111)
  - **Slovní zásoba**: stálost základního slovního fondu z latiny (lidské tělo, rodina, dům, rostliny, zvířata). **Stálost** u předložek, spojek, příslovčí, zájmen a číslovek (srov. fr. galský způsob počítání po dvacítkách 80 = 4x20), stálost u adjektiv a sloves. **Nestálost** u substantiv (pojmenování měnící se skutečností). (Ostrá, Spitzová – s. 113)
3. **Italština** – substrát latinský + další vlivy + vliv superstrátu germánského, slovanského, arabského (s. 117-118)
  - **periodizace** vývoje italštiny:
    - od 10. st. do 1225 italština **archaického** období
    - 13. – 14. st. období **staré** italštiny – doba vzniku spisovné italštiny
    - 15. – 16. st. období **střední** = vliv humanismu a renesance
    - od 17. st. období **moderní** italštiny rozděleno na dobu: do sjednocení 1861, od sjednocení do konce 1. sv. války, období současné italštiny
  - **uživatelé** italštiny
  - italské **dialekty** – severoitalské (galo-it. + venet.), jihoitalské, středoitalské
  - charakteristické **rysy** italštiny (srov. morfologická klasifikace jazyků)
4. **Sardština a její dialekty** (s. 119)
5. **Rumunština** + její dialekty – největší vliv slov. jazyků (např. existence neutra, částečně zachovaná kategorie pádu, vokativ na –o) (s. 116-117)

6. **Rétorománština** – na území Itálie (il ladino dolomitico + mimo území Itálie. Dialektová rozdrobenost a malý počet uživatelů má geografické a politické důvody (s. 119-120).
7. **Francouzština** – substrát jazyk Galů (další zbytky především v toponymii – iberské, ligurské, řecké). Rychlá (avšak nerovnoměrná) romanizace Galie vlivem typologické blízkosti jazyka Galů a Římanů – proto galský substrát hůře rozlišitelný (jazyk flexivní). Fr. + dialekty. Dialekt franský jako základ francouzštiny, základem dnešní spis. fr. je franc. pařížská. (S. 120-123)
8. **Okcitanština** + dialekty (s. 123-124)
9. **Katalánština** – jako přechod mezi galorománskou a iberorománskou oblastí, východní a západní. (Ostrá/Spitzová s. 125-127).
10. **Španělština** – kastilština základem spis. špan. + dialekty (s. 127-128)
11. **portugalština** + dialekty (s. 128-129)

Rozšíření románských jazyků mimo oblast někdejší římské říše